

Liber Primus

Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentu opus totius ex libro retractationum.

Libros de trinitate: que deo est qdecim scripsi p aliquot annos. Sed cu eor duodecim nōdū perfecissem: et eos diuti⁹ tenerēq possent sustinere qui vehemēter habere cupiebant: subtrahi sunt mihi minus emendatiq deberent ac possent qm eos edere voluissem. Qd posteaq compi: quia et alia eorum apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipse non edere: sed sic habere vt in alio aliquo opusculo meo qd mihi de his euenerit dicerē: vt gentib⁹ tñ fratrib⁹ qz resistere nō valui: emēdaui eos quātū emēdandos putauī: et cōpleui et edidi: adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilem Aureliū ep̄m carthaginensis ecclesie: quo tanqz prologo exposui: et qd accidisset: et qd facere mea cogitatio voluissem: et quid fratru charitate cōpellente fecissem. In quorum libro vndecimo cū de corpore visibili agerem: dixi: quocirca id amare alienari est: quod sine uis morē dictū est quo aliquid sic amat vt eo fruendo existimet beatū se esse qd hoc amat. Nam nō est alienari in laudē creatoris amare speciē corporalē: vt ipso creatore fruens qsqz vere beatus sit. Itēqz in eodem vbi dixi: Nec auēq drupedē memini qz nō vidi: s; phantasia talem facillime intueor dū alicui forme volatili qualē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō potui recollere volatilia quadrupedia que lex cōmemorat. Neqz em cōputat in pedibus duo posteriora crura quibus locuste saliant: qz dicit mundas: et ideo discernit ab imūdis talibus volatilibus q non saliant illis cruribus sicut sunt scarabei. Omnia quippe hōi volatilia qdrupedia vocātur in lege. In duodecimo velut expositor verborū apli vbi ait: Omne pctm quodcūqz fecerit hō extra corpus ē: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū qd dictū est: Qui aut fornicatur in corpus ppriū peccat: tanqz ille hoc faciat q ppter adipiscenda ea que p corp⁹ sequitur: vt in his finem boni sui ponat: aliquid agit hoc em longe plura peccata cōplectit: qz illa fornicatio que cōcubitu ppetrat illicito: de q locutum cū hoc diceret apostolum apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium ep̄m carthaginensis ecclesie.

Domino beatissimo et sincerissima charitate: venerabili fratri et confacerdoti pape Aurelio: Augustinus in dño salutē. De trinitate q deus et sūmus et verus ē: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiseram qppe hoc opus posteaq cōperi p̄ptos mihi esse siue surreptos anteqz eos absoluerem: et retractos vt mea dispositio fuerat expolirem. Non em singulatim sed omēs simul edere ea rōne decreuerā: quaprecedentibus cōsequētes inquisitione nec tentur. Cum q̄ p eos hoies qui priusqz vellē ad quosdam illorum puenire potuerunt: dispositio mea nequisset impleri: interrupta dictationē reliquerā: cogitans hoc ipsum in aliquibus meis scriptis cōqueri: vt scirent qui possent nō a me fuisse eosdē libros editos: sed ablatos: priusqz mihi editione mea digni viderentur. Verū multorū fratru vehemētissima postulatione et maxime tua iussioe cōpulsus: optam laboriosum: adiuuāte dño terminate curauī: eosqz emendatos nō vt volui: sed vt potui: ne ab illis qui surrepti iam in man⁹ hominum exierant: plurimū discreparent: venerationi tue p filiū nostrū diaconū charissimū missi. Et cuiqz audiendos: describendos: legēdosqz pmisi: in quibus si seruari mea dispositio poruisset: essent pfecto et si easdē sentētiās habentes: multo tñ euadatiores atqz planiores quantū rerum tantarū explicandarū difficultas et facultas nostra pateret. Sunt autē q primos qttuor vel potius qnqz etiā sine proemiss hbit: et duodecimū sine extrema pte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: oia si voluerint emendabunt. Peto sane vt hanc epistolam seorsum quidē: sed tñ ad caput eorūdem librorum iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

Incipiūt capitla libri p̄mi de trinitate

- i De triplici causa errozis falsa de deo opinantium.
- ii Ordo disputandi de trinitate diuina.
- iii De diuerso iudicio legentium et capacitate dissimili.
- iiii Que esse ppria diuine trinitatis senserint catholici tractatores.
- v De questionibus quibus mouent de trinitate querentes.
- vi De trinitate patris et filij et spūs sancti qui sunt vnus et solus et verus de⁹.
- vii Originus dei filius ppter formā serui minor patre dicat: qui in formā dei equalis est patri.

Primus

- viiij De subiectione qua filius subiectus est patri.
ix De vtilitate creditibus fuerit ut ad personam in forma serui christus ascenderet.
x Quod traditurus sit regnum filii patri.
xi Qua discretione intelligendus sit nunc equalis patri filius nunc autem minor.
xii Qua ratione filius nescire dicatur de horam quam scit pater.
xiii De unitate personae filii dei et filii hominis siue in gloria siue in humilitate.

Aurelij Augustini epi de trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinantis

Capitulum primum

Ectur hoc que de trinitate differuimus: prius oportet ut nouerit stilum nostrum aduersus eorum vigilare calumnias: qui fidei contemnententes inuitum: imaturo et pueris

rationis amore fallunt. Quorum nonnulli ea que corporalibus rebus: siue per sensus corporeos expta nouerunt: siue que natura humani ingenij et diligentie viuacitate vel artis adiutorio pceperunt: ad res incorporeas et spirituales transferre conantur: ut ex illis illa metiri atque opinari velint. Sunt quidam alij qui secundum humani animi naturam vel affectum de deo sentiunt: et ex errore cum de deo disputant: sermoni suo distortas et fallaces regulas fingunt. Est item aliud hominum genus eorum qui vniuersam quodam creaturam que perfectio mutabilis est: nituntur transcedere: ut ad incommutabilem substantiam que deo est erigant intentionem sed mortalitatis onere pregrauati: cum et videri volunt scire quod nesciunt: et quod volunt scire non presumptioes opinionum suarum audaciter affirmando: intercludunt sibi intellegentie vias: magis eligentes sententiam suam non corrigere pueris quam mutare defensionem. Et hic quidem omnium morbus est trium generum que opposui: et eorum: scilicet qui secundum corpus de deo sapiunt: et eorum qui secundum spiritalem creaturam sicuti est anima: et eorum qui neque secundum corpus neque secundum spiritalem creaturam: et tamen de deo falsa existimant: eo remotiores a vero: quo id quod sapiunt nec in corpore reperit: nec in facto et condito spiritu nec in ipso creatore. Qui enim opinatur deum (verbi gratia) candidum vel rutilum: fallit: sed tamen inueniunt in corpore. Rursus qui opinatur deum nunc obliuiscere: nunc recordantem: vel si quid homini est: nihilominus in errore est: sed tamen hec inueniuntur in animo. Qui autem putat esse potentem deum: ut se ipsum ipse genuerit: eo plus errat: quod non solum deus ita non est: sed nec spiritualis nec corporalis creatu

ra. Nulla enim omnino res est que seipsum gignat ut sit. Et quod ab hominibus falsitatem humanam animam purgaret: sacra scriptura puulis pergrues: nulli generi rerum verba vitauit: ex quibus quasi gradatim ad diuina siue sublimia nos ter intellectus velut nutritus assurgeret. Nam et verbis et rebus corporalibus sumptis vtilis est cum de deo loqueretur: velut cum ait. In tegmine alarum tuarum prege me. Et de spiritali creatura multa transtulit: quibus significaret illud quod ita non esset: sed ita dici oportet: sicuti est. Ego sum deus zelans: et. Penitet me hominem fecisse. De rebus autem que omnino non sunt: non traxit aliquam vocabulorum: quibus vel figuraret locutiones: vel spiraret enigmata. Tamen pniciosus et inanis euanescent: qui tercio illo genere erroris a veritate secludunt: suspicando de deo: quod neque in ipso: neque in vlla creatura inueniri potest. Rebus enim que in creatura inueniuntur: solet scriptura diuina velut infantilia oblectamenta formare: quibus infirmorum ad quodam superiora: et inferiora deserenda pro suo modulo tanquam passibus moueret affectus. Que vero proprie de deo dicuntur: queque in nulla creatura inueniuntur: raro ponit scriptura diuina: sicut illud quod dictum est ad moysen. Ego sum qui sum: et qui emisit me ad vos. Non enim esse aliquid modo dicatur corpus et animam: nisi proprio quodam modo vellet intelligi: non id vtiq; diceret. Et illud quod ait apud. Qui solus habet immortalitatem: cum et anima modo quoddam immortalis esse dicatur: et sic non diceret: solus habet nisi quodam immortalitas incommutabilitas est: quam nulla potest habere creatura: quam solus est creatoris. Hoc et iacobus dicit. Domine datum optimum: et omne donum perfectum desursum est descendens a parte luminum: apud quem non est transmutatio: nec momenti obumbratio. Hoc et dauid. Mutabis ea et mutabuntur: tu vero idem ipse es. Proinde substantiam dei sine vlla sui commutatione mutabilia facientem: et sine vlllo sui temporali motu temporalia creatantem: intueri et plene nosse difficile est: et ideo est necessaria purgatio mentis nostre: qua illud ineffabile: ineffabiliter videri possit: qua non dum perdit fide: nutrimur: et per quodam tolerabiliora: ut ad illud capiendum apti et habiles afficiamur: tamen ducimur. Tamen apostolus. In christo quodam dicit esse omnes thesauros sapientie et scientie absconditos: eum tamen quisquam in gratia eius renatis: sed adhuc carnalibus et animalibus tanquam puulis in christo: non ex diuina virtute in qua equalis est patri: sed ex humana infirmitate ex qua crucifixus est: commendauit. Sit namque: Neque enim iudicavi me scire aliquid in vobis: nisi iesum christum: et hunc crucifixum. Deinde secutus ait. Et ego in infirmitate et timore et tremore multo fui apud vos. Et paulo post dicit. Et ego fratres non potui vobis loqui quasi spiritalibus: sed

ps-18

Exod-20
Schi-6

Exo-3

1. Th-1

Iaco-1

ps-101

Lcl-2

1. Cor-2

Ibidem

1. Cor-3

Primus

quasi carnalib⁹. Quasi puulis in xpo: lac potu dedi vobis: no escas. **N**o du em poterat: s3 nec adhuc quide potestis. **H**oc cu d3 qbusda irascunt: 7 sibi prumeliose dici putant: et pleriq; malit credere eos poti⁹ a quib⁹ hoc au diut: no habere qd dicat: q; se cape non posse qd dixerut. **E**t aliqui afferim⁹ eis ronem: no qua petut cu de deo querut: q; nec ipi eaz valent sumere: nec nos fortasse vl apphendere vl pferre: s3 qua demonstrat eis q; sint in habiles minieq; idonei in picipiendo qd exigut. **S**ed q; no audiut qd volut: aut callide nos agere putat: vt nram occultem⁹ impitiaz: aut maliciose qd eis inuideam⁹ peritiaz: atq; ita indignates pturbatiq; discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Cla ppr adiuuate dno deo **La. II**
nfo suscipiem⁹ et eapaz qua flagi-
tant quantu possum⁹ reddere roez
qd trinitas sit vn⁹ de⁹: 7 solus 7 ver⁹: et q; re-
cte pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: vni⁹ eiusdēq; sub-
stātie vl eēntie dicat: credat: intelligat: vt no
quasi nostris excusatiōib⁹ illudant: s3 re ipsa
experiant: 7 esse illd summū bonū qd purga-
tissimis mētib⁹ cernit: et a se ppreca cerni-
cōprehēdiq; no posse: q; hūane mentis acies
inualida in tā excellēti luce no figit: nisi p iu-
sticiā fidei nutrita vegetet. **S**ed primū scdm
auctoritatē scripturarū scārū vtz se ita fides
hēat demonstrandū ē. **D**einde si voluerit et
adiuuerit de⁹: istis garrulis ratiocinatorib⁹
elationib⁹ q; capationib⁹ atq; iō morbo picu-
losiore laborantib⁹: sic fortasse seruiemus: vt
inuēiant aliqd vñ dubitare no possint: et ob
hoc in eo qd iuenire nequiverint: de suis mē-
tib⁹ potiusq; de ipsa veritate: vel de nostris
disputariōib⁹ pquerant atq; ita si qd eis er-
ga eū vl amoris ē vl timoris: ad initiū fidei 7
ordinē redeāt: iaz sentientes q; salubriter in
scā ecclesia: medicā fidelīū pstituta sit: vt ad
pceptōez incōmutabilis veritatis: imbecillē
mentē obseruata pietas sanet: ne ī opiniōz
noxie falsitatis temeritas inordiata pcpitet.
Nec pigebit at me sicubi hesito querere: nec
pudebit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentū 7 capacitate dis-
simili.

Capitulum III

Roinde q; quis hoc legit: vbi piter
cert⁹ ē: pgar me cū: vbi piter hesitat
querat me cū vbi errozē suū cogscit
redeat ad me: vbi meū: reuocet me. **I**ta igre-
diamur sil charitat; viā: tēdentes ad eū: de q;

dictū ē. **Q**uerite faciē ei⁹ semp. **E**t hoc placi-
tū: piū atq; tutū corā dno deo nostro: cū oib⁹
inierim q; ea q; scribo legūt: 7 in oib⁹ scriptis
meis: maxieq; in his vbi qrit vnitas trinita-
tis: pater 7 fili⁹ 7 spū sanct⁹: q; nec piculosi
alicubi errat. **N**ec laborosius aliqd qrit: nec
fructuosius aliqd inuēitur. **Q**uisq; ergo cū
legit dicit: hoc no bñ dcm est: qm no intelligo
locutiōz meā rēphēdat: no fidē: 7 forte vere
potuit dici planius: verūtū nllus hoīm ita lo-
cutus ē: vt in oibus ab oibus itelligeret. **Q**ui
deat ergo cui h in sermōe meo displicet: vtz
alios in talibus rebus qstiōibusq; versatos
cū itelligat: me si itelligit. **E**t si ita ē pōat libz
meū: vl etiā si h videat: abijciat: 7 eis potius
q; itelligit: opaz 7 tps ipendat. **N**o tñ ppre-
rea putet me tacere debuisse: q; no tā expedi-
te ac dilucide q; illi q; itelligit eloq; potui. **N**e
q; em oia q; ab oib⁹ pscribunt: in cū manus
veniūt. **E**t fieri p̄t: vt nō nllī q; etiā hec nostra
itelligere valēt: illos planiores no iueniant
libros: 7 ī istos saltē icidat: iōq; vtile ē: plures
a pluribus fieri diuerso stilo: no diuersa fide
etiā de qōnibus eisdē: vt ad pluriōs res ipsa
puēiat: ad alios sic: ad alios aut sic. **E**t si ille
q; se ista no intellexisse pquerit: nlla vnq; d ta-
libus rebus diligēter 7 acute disputata itelli-
gere potuit: secū agat votis 7 studiis: vt p̄fici
at no me cū qrelis 7 puitijs: vt taceā: qui xō
hec legēs dicit: itelligo qdē qd dictū sit: s3 no
vere dictū ē: asserat si placz sniam suā 7 redar-
guat meā si p̄t: qd si cū charitate 7 xitate fece-
rit: mibiq; etiā si ī hac vita maneo: cognoscē-
dū facere curauerit: vberimū fructū hui⁹ la-
boris mei: cepero: qd si mibi no potuerit: qd
id potuit me volēte ac libēte p̄fiterit: ego tñ
in lege dñi meditor: si n̄ die ac nocte: saltē qd
tpm p̄ctis possū: 7 meditatiōes meas ne ob-
liuioe fugiāt: stilo alligo: sperās de mīa dei q;
in oibus veris q; certa mibi sunt: p̄seuerāte m
me faciet. **S**i qd at aliter sapio: id q; mibi ipe
reuelabit: siue p occultas reuelatiōes: inspira-
tiōes atq; admonitiōes: siue p manifesta elo-
quia sua: siue p fraternas fmocinatiōes: hoc
oro: 7 h dpositū: desiderīūq; meū penes ipm
hēo: q; mibi sat idone⁹ ē: 7 custodire q; dedit
et reddere q; pmisit. **A**rbitroz sanē nō nullos
tardiores: ī qbusdā locis libroz meoz: opina-
tuos me sensisse quod no sensī: aut non sen-
sisse quod sensī. **Q**uozum errorem mibi tri-
bui non debere quis nesciat. **S**i velut me se-
q̄ntes neq; apphēdētes: deuiauerit ī aliquā
falsitatē: dū cogoz p qdā densa 7 opaca viam

Ps. 104

Ps. 1

carpe: qñ qđē nec ipsi sanctis diuinorū libro
rum auctoritatib⁹ vllō mō qđq; recte tribue-
rit: tā multos ⁊ varios errores hereticorum:
cū oēs ex eis de z scripturis: falsas atq; fallaces
opiniōes suas conentē defendere. Admonet
me plane: ac mihi iubet suauissimo impio lex
xp̄i: h̄ ē caritas: vt cū aliqd falsi in libris meis
me sensisse hoies putāt: qđ ego nō sensi: atq;
id ipsum falsum: alteri displicet: alteri placet:
malum me rephēdi a rephensore falsitatis: qđ
ab eius laudatore laudari. **Ab** illo em̄ q̄uis
ego nō recte qđ h̄ nō senserim: error tñ ipse re-
cte vitupat. **Ab** h̄ asit nec ego recte laudor: a
qđ existimor id sensisse qđ vitupat veritas: nec
ipsa sententia quā vitupat x̄itas. **Argo** in no-
mine dñi susceptum opus aggredimur.

Que esse ppria diuine trinitatis censerunt
catholici tractatores. **Ca. III**

**De ple-
dist. 3**

Mnes q̄s legere potui qđ añ me scri-
pserūt de trinitate: qđ ē de⁹: diuinorū
libroz veterū ⁊ nouorū: catholici tra-
ctatores h̄ intenderūt: s̄m scripturas docere:
qđ pater ⁊ fili⁹ ⁊ spūs sc̄s: vnus eiusdē qđ sube
insepabili equalitate diuinā insinuēt vnitate.
Ideo qđ nō sint tres dii s̄ vn⁹ de⁹: q̄uis pat̄ fi-
lium genuerit: ⁊ iō fili⁹ nō sit qđ pat̄ ē: filiusq; a
p̄re sit genit⁹: ⁊ iō non sit pater qđ fili⁹ ē: spūs q;
sc̄s: nec pater sit: nec fili⁹: s̄ tñ p̄ris ⁊ filij spi-
ritus: patri ⁊ filio etiā ipse coequalis: ⁊ ad tri-
nitatis ptinēs vnitate: s̄ tñ eandē trinitatem
natā de x̄gine maria: ⁊ sub pontio pilato cru-
cifixam ⁊ sepultā: tertio die resurrexisse: ⁊ in

Mat. 3

celū ascēdisse: s̄ tñ mō filiū. **De** eandē trini-
tatē descēdisse in specie colūbe sup iesuz bap-
tisarū. **A**ut die p̄tecostes post ascēsiōnē dñi:

Act. 2

sonitu facto de celo qđ si ferret fiat⁹ vehemēs:
⁊ linguis diuisis velut ignis: s̄ tñ mō spūs sc̄m

Mat. 1

Nec eandē trinitatē dixisse de celo: **Q**ues si-

Mat. 17

lius me⁹. **S**iue cū baptisar⁹ ē a ioāne: **S**iue i

Job. 12

monte qñ cū illo erant tres discipuli: **A**ut qñ
sonuit vox dicēs: **E**t clarificauī ⁊ itez clarifi-
cabo: s̄ tñ mō patris vocē fuisse ad filiū factā:
q̄uis p̄r ⁊ fili⁹ ⁊ spūs sc̄s: s̄c̄ insepabiles sunt
ita insepabiliter openf. **N**ec etiā mea fides ē
qñ hec est catholica fides.

De questionibus q̄bus mouent de trinita-
te querentes. **Ca. V**

Ed in ea nōn ulli pturbant: cū audi-
unt deū patrē: ⁊ deū filiū: ⁊ deū spūs
sc̄m: ⁊ tñ h̄c trinitatē nō tres deos:
s̄ vnū deū: ⁊ quēa dmodū id intelligāt q̄rūt: p̄

sertim cū dicūt insepabiliter opari trinitatem in
ci re quā de⁹ opat: ⁊ tñ qñdā vocē p̄ris sonu-
isse: qđ vox filij nō sit. **I**n carne aut natū ⁊ pas-
sum: et resurrexisse: ⁊ in celū ascēdisse nō nisi
filiū. **I**n colūbe at spē venisse: nō nisi spūs sc̄m
intelligere volūt: quō ⁊ illā vocē qđ nō nisi pa-
tris fuit trinitas fecerit: ⁊ illā carnē in qđ nō ni-
si fili⁹ de x̄gine nat⁹ ē: eadē trinitas creauerit
⁊ illā colūbe spēm in qđ nō nisi spūs sc̄s apparu-
it: illa ipsa trinitas opata sit: alioqn nō insep-
abiliter trinitas opat: s̄ alia pater facit: alia fili-
us: alia spūs sc̄s. **A**ut si qđā simul faciūt: que-
dam sine inuicē: iam nō insepabilis trinitas.
Mouet etiā quō spūs sc̄s in trinitate sit: quē
nec pater: nec fili⁹: nec ambo genuerint: cuz
sit ⁊ p̄ris ⁊ filij spūs. **Q**uia qđ q̄rūt ista hoies:
⁊ tedio nob sunt: si qđ hinc ex dono dei sapit i
firmitas n̄ra: edisseram⁹ eis vt possum⁹: neq;
cū inuidia tabescēte iter habeam⁹. **S**i dicim⁹
nos de talib⁹ rebus nihil cogitare solere: mē
timur. **S**i aut fatemur habitare ista in cogi-
tationib⁹ n̄ris: qñ rapimur amore indagari
de x̄itatis: flagitat iure charitatis: vt eis indi-
cemus qđ hinc excogitare potuerim⁹: nō qđ
iā acceperim: aut p̄fect⁹ sim. **N**ā si **Paul⁹** ap-
stolus: qđ tomagis ego longe infra illi⁹ pedes
tacēs: nō me arbitror apprehēdisse: s̄ p̄ modu-
lo meo: si ipa qđ retro sunt obliuiscor: ⁊ in ante-
riora me extēdo: ⁊ s̄m intentionē seq̄r ad pal-
mam supne vocatiōis: qđ tñ eiusdē vie p̄gri-
ni: ⁊ qđ puenerim vn̄ mihi in fine reliqu⁹ cur-
sus ē: vt illis apiam: desiderat a me: illis desi-
deratib⁹: qđ me fuire cogit libera charitas.
Aptet aut vbi donabit deus vt eis ministrā-
do qđ legāt: ipi qđ p̄ficiāt: ⁊ eis cupiēs r̄fidere
q̄rētib⁹: ip̄e qđ inueniā qđ q̄reb. **E**rgo susce-
pi h̄ iubēte atq; adiuuante dño deo n̄ro: nō raz
cognita cū auctoritate disserere qđ ea cū pie-
tate disserendo cognoscere.

Mat. 3

Sap. 6

Phil. 3

De trinitate p̄ris ⁊ filij ⁊ spūs sancti qđ sunt
vnus ⁊ solus ⁊ verus deus. **Ca. VI**

Ut dixerūt dñm n̄m iesū xp̄m nō eē
qđ deū: aut nō eē verū deū: aut nō cum
p̄re vnū ⁊ solū deū: aut nō eē imorta-
lem: qđ mutabilē: manifestissima diuinorū tes-
timonioz ⁊ cōsona voce cōuicti sunt: velut
sunt illa. **I**n p̄ncipio erat x̄bū: ⁊ x̄bū erat ap̄s
deū: ⁊ deus erat x̄bū. **M**anifestū ē em̄ quod
x̄bū dei: filiū dei vnici accepim⁹: de qđ p̄ dic-
tū x̄bū caro factū ē: ⁊ habitauit in nob: p̄p̄
natiuitatē incarnatiōis ei⁹ qđ facta ē in tpe ex
x̄gine. **I**n eo aut declarat: nō tñ deū eē: s̄ eti

Job. 1

Job. 1

Primus

Ubi am eiusdē cū pfe sube: qz cum dixisset: et deus erat verbū: h̄ erat in q̄t in p̄ncipio apud deū: oīa p̄ipm facta sunt: et sine ip̄o factum ē nihil. Neq̄ em̄ dicit oīa nisi q̄ facta sunt. i. oēm creaturā. Cū liq̄do apparet ip̄z factū nō eē p̄ quē facta sunt oīa. Et si fact⁹ nō ē: creatura nō ē. Si aut̄ creatura nō ē: eiusdēz cū pfe sube est. Dis em̄ suba q̄ de⁹ nō ē: creatura ē: et q̄ creatura nō ē: de⁹ ē. Et si nō ē fili⁹ eiusdē sube cui⁹ ē p̄f. q̄ facta suba ē. Si facta suba ē: nō oīa per ip̄m facta sunt: at oīa p̄ipm facta sunt. Cū igit̄ eiusdēz cū pfe sube ē: et ido nō tm̄ deus: s̄ et ver⁹ de⁹. Qd̄ idē ioh̄es ap̄tissime in eplā sua diē. Scim⁹ q̄ fili⁹ dei venerit et dederit nobis intellectū vt cognoscam⁹ deū verū: et sim⁹ in vero filio ei⁹ iesu xp̄o. Hic ē ver⁹ de⁹: et vita eterna. Hinc etiā p̄seqūter intelligit̄: nō tm̄ mō de pfe dixisse ap̄lm̄ paulū: Qui sol⁹ h̄z im mortalitatē: s̄ de vno et solo deo qd̄ ē ip̄a trinitas. Neq̄ em̄ ip̄a vita eterna mortalis est s̄m̄ aliquā mutabilitatē: ac p̄ h̄ fili⁹ dei: qz vita eterna ē: cū pfe etiā ip̄e intelligit̄ vbi dictū est: **Ubi** Qui sol⁹ h̄z imortalitatē. Et em̄ vite eterne et nos p̄icipes facti p̄ mō n̄ro imortales effici mur. S̄ aliud ē ip̄a cui⁹ p̄icipes effici mur vita eterna: aliud nos q̄ ei⁹ p̄icipatiōe viue mus in eternū. Si em̄ dixisset: Quē tp̄ib⁹ p̄ p̄ijs oñdet p̄f̄ br̄is et sol⁹ potēs: rex reguz: et dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z imortalitatē: nec sic inde sepatū filiū opteret itelligi. Neq̄ em̄ qz ip̄ se fili⁹ alibi loquēs voce sapie (ip̄e ē em̄ dei sa piēria) ait: Syru celi circuiui sola: sepauit a se patrē. Et magi q̄ nō ē necē vt tm̄mō de p̄f̄ p̄ter filiū itelligat̄ qd̄ dictū ē: q̄ sol⁹ h̄z imorta litatē: cū ita dictū sit: vt fues in q̄t mādatū si ne macula: irrep̄hēibile vsq̄ in aduentū dñi n̄ri iesu xp̄i: quē tp̄ib⁹ p̄p̄ijs oñdet br̄is: et so lus potēs rex regū: et dñs dñantiū: q̄ sol⁹ h̄z imortalitatē: et lucē h̄tat̄ iaccessibile: quē nō hoīm vidit: nec videre p̄t: cui ē honoz et gl̄ia in seclā seclor̄ amē. In q̄b⁹ v̄bis: nec p̄f̄ p̄p̄ie noiat̄ ē: nec fili⁹: nec sp̄ūsc̄us: s̄ br̄is et solus potēs: rex regū et dñs dñantiū: qd̄ ē vn⁹ solus et ver⁹ de⁹ ip̄a trinitas. H̄si forte q̄ sequunt̄: **Ubi** p̄turbabūt hūc intellectū: qz dixit: quē nemo hoīm vidit: nec videre p̄t: cū h̄ etiā ad chri stū p̄tinere s̄m̄ diuinitatē ei⁹ accipiat̄: quē nō viderūt iudei: q̄ tm̄ carnē vidēt et crucifixerūt. **Uideri** aut̄ trinitas hūano visu nullo mō p̄f̄ eo visu vidēt: q̄ iā q̄ vidēt: nō hoies: s̄ vltra hoies sūt. Recte igit̄ ip̄e de⁹ trinitas intelligit̄: br̄is et sol⁹ potēs: oñdēs aduentū dñi n̄ri iesu xp̄i: tp̄ib⁹ p̄p̄ijs. Sic em̄ dcm̄ ē: sol⁹ h̄z imorta litatē: quō dcm̄ ē: q̄ facit̄ mirabilia sol⁹. Qd̄ ve

lim scire de q̄ dcm̄ ē accipiat̄ si de pfe tm̄: quō q̄ v̄z ē: q̄ ip̄e fili⁹ diē: Quecunq̄ em̄ p̄f̄ fac̄: h̄ eadē et fili⁹ fac̄ s̄l̄iter. An q̄c̄q̄ ē inter mirabi lia mirabili q̄ resuscitare et viuificare mortu os: Diē at̄ idē fili⁹. Sic p̄f̄ suscitāt mortuos et viuificat: sic et fili⁹ q̄s vult viuificat: quō q̄ sol⁹ p̄f̄ fac̄ mirabilia: cū h̄ v̄ba nec p̄f̄z tm̄: nec fili um tm̄ p̄mittāt intelligi: s̄ vtiq̄z deū vnū v̄z solū. i. p̄f̄ em̄ et filiū et sp̄ūsc̄m̄. Itē cū dicit̄ idez ap̄ls: **Uob vn⁹ de⁹ p̄f̄: ex q̄ oīa et nos in ip̄o: et vn⁹ dñs iesus xp̄s: p̄ quez oīa et nos p̄ ip̄m: q̄s dubitet eū oīa q̄ creata sūt dicere: sic br̄is io: h̄anes: p̄ ip̄m facta sunt: Quero itaq̄z de q̄ di cat alio loco: qm̄ ex ip̄o: et p̄ ip̄m: et in ip̄o sunt oīa: ipsi gl̄ia in seclā seclor̄ amē: Si em̄ de pfe et filio et sp̄ūsc̄o: vt singulis p̄sonis singula tri buant̄. Ex ip̄o. i. ex p̄f̄e: p̄ ip̄m. i. p̄ filiū. in ip̄o. i. i sp̄ūsc̄o: māifestū ē qd̄ p̄f̄ et fili⁹ et sp̄ūsc̄us vn⁹ de⁹ ē: qm̄ singulariter intulit̄. Ipsi gl̄ia in seclā seclor̄. Cū em̄ cepit hūc sensū: **Hō** ait: **Altitudo** diuitiaz sapie et scie p̄ris: aut filij aut sp̄ūsc̄i: s̄ sapie et scie dei: q̄ inscrutabilia sūt iudicia ei⁹: et inuestigabiles vie ei⁹. Quis em̄ coguit mentē dñi: aut q̄s p̄siliari⁹ ei⁹ fuit: aut q̄s p̄oz dedit illi et retribuet̄ ei: Qm̄ ex ip̄o: et p̄ ip̄m: et in ip̄o sūt oīa: Ipsi gl̄ia in seclā seclor̄ amē. Si at̄ h̄ de p̄f̄e tm̄mō intelligi vo lūt: quō q̄ oīa p̄f̄ez sunt: sicut h̄ d̄r: Et oīa p̄ filiū: sicut ad corinthios: vbi ait: Et vn⁹ dñs iesus chris̄: p̄ quez oīa. Et sicut in euāgelio io h̄anis. Oīa p̄ ip̄m sc̄a sūt: Si em̄ alia p̄ p̄f̄em alia p̄ filiū: iā nō oīa p̄f̄ez: nec oīa p̄ filiū. Si aut̄ oīa p̄ p̄f̄em: et oīa p̄ filiū: eadē p̄ p̄f̄em q̄ p̄ filiū. **Equis** ē q̄ p̄f̄i fili⁹: et i se p̄abilis opatio pa tris et filij: qz si vel filiū fecit p̄f̄ quē nō fecit ip̄ se fili⁹: nō oīa p̄ filiū facta sunt: at oīa p̄ filiū fa cta sūt. Ip̄e igit̄ fact⁹ non ē vt cū p̄f̄e faceret oīa q̄ facta sunt: q̄q̄ nec ab ip̄o v̄bo tacuerit ap̄ls: et ap̄tissime oīno dixerit. Qui cuz in dei forma eēt: nō rapinā arbitrat⁹ ē eē se eqlē do **Hic** deū p̄p̄ie p̄f̄ez appellās: sicut alibi: caput at̄ chris̄ti de⁹. S̄lt et d̄ sp̄ūsc̄o collecta sūt testi monia: q̄b⁹ aī nos q̄ h̄ disputauef̄t abū dātū vsi sūt: qz et ip̄e de⁹ et nō creatura. **Et** si nō cre atura nō tm̄ de⁹ (Nā et hoies dicti sūt dii) sed etiā ver⁹ de⁹. Ergo p̄f̄i et filio p̄f̄us eqlis: et i trinitatē vnitate cōsubalis et coetern⁹. **Maxi me** v̄o illo loco sat̄ claret: q̄ sp̄ūsc̄us non sit creatura: vbi iubemur nō fuisse creature: sed creatori. **Nō** eo mō q̄ iubemur p̄ charitatē ser uire iuicē: s̄ eō uerso mō q̄ tm̄ deo fuit. Cū idolat̄e dicunt̄ q̄ simulachris eā fuitutē exhi bent q̄ debet̄ deo. **Scdm̄** h̄ac em̄ fuitutē dcm̄ ē: **Dñm** deū tuū adorab: et illi soli fues. **1. Cor. 4****

Job. 5

Ubi

1. Cor. 8

Job. 1

Rom. 11

Ubi

Ubi

1. Cor. 8

Job. 1

Phil. 2

1. Cor. 11

Deut. 6

1. Cor. 4

Liber

ro si tali fuitute: creature fuire phibemur:
Ubi-3 qñ qdē dicitū ē: **D**ñm deū tuū adorab: et illi so
Roma-1 li fuies. **U**n̄ et apls detestat eos q̄ coluerūt et
fuerūt poti⁹ creature q̄ creatori. **N**ō ē vtiqz
creatura spūscūs: cui ab oib⁹ scīs talis fuit⁹
exhibet: dicēte aplo: **N**os em̄ sum⁹ circūcisio
Phil-3 spūi dei fuētes. **P**lures em̄ codices etiā lati
ni sic hñr: q̄ spūi dei fuim⁹: greci autē oēs: aut
pene oēs. **I**n nōnullis autē exēplarib⁹ latinis
inuenim⁹: nō spūi dei fuim⁹: s̄ spūi deo fuim⁹
Sz q̄ in h̄ errāt: et auctoritati grauiori cedere
detractāt. **N**ū quid et illud variū in codicibus
reput. **N**escit qz corpa v̄sa tēplū sunt spūscū
1. Cor-6 q̄ in vob̄ ē quē habetis a deo: **Q**uid autē isam⁹
magisqz sacrilegū ē: q̄ vt q̄sqz dicere audeat
mēbra xp̄i tēplū eē creature minoris fm̄ ipsos
q̄ xp̄us ē: **A**lio em̄ loco dicit: **C**orpa v̄sa mēbra
Ibidē sunt xp̄i. **S**i autē q̄ mēbra sunt xp̄i: tēplū ē spūscū
sci: nō ē creatura spūscūs: qz cui corpa n̄ in tē
plū exhibem⁹: nccē ē vt huic eā fuitute debe
am⁹: q̄ nō nisi deo fuicdū ē: **U**n̄ p̄sequēter dicit:
Ubi-3 **G**lorificate q̄ et portate deū in corpe vestro.
Unigenit⁹ dei fili⁹ p̄p̄ formā fui minor
p̄re dicat q̄ in forma dei eqlis ē p̄ri. **Ca. VII**

Iter talib⁹ diuinaz sc̄pturaz testimo
h n̄is: q̄b⁹ vt dixi p̄ores n̄si copiosi⁹ v̄si
expugnauerūt hereticorū tales ca
lūnias vel errores: insinuat̄ fidei n̄re vnitas
et eqlitas trinitat̄. **S**z qz m̄ta in sc̄is libris p̄
pter incarnationē x̄bi dei: q̄ p̄ salute n̄ra repa
1. Ubi-2 da facta ē: vt mediator dei et hoim̄ eēt hō xp̄s
iesus: ita dicunt: vt maiorē filio p̄rem signifi
cent: vel etiā aptissime ofidāt: errauerūt ho
mines min⁹ diligēter scrutātes vel intuētes
vniuersam seriē sc̄pturaz: et ea q̄ de xp̄o iesu
fm̄ hoim̄ dicta sunt: ad ei⁹ subam q̄ aī in car
nationē sempiterna erat: et sempiterna ē: trāsfer
re conati sunt. **E**t illi q̄ dē dicit̄ minorē filium
Job-14 eē q̄ p̄r ē: qz sc̄ptū ē: ip̄o dño dicēte: **P**r̄ maior
me ē. **V**eritas autē ofidit fm̄ istū modū etiā
seip̄o minorē filiū. **Q**uō em̄ nō etiā seip̄o mi
Phil-2 nor fact⁹ ē: q̄ semetip̄m exinaniuit: formā ser
ferui accipiēs: **N**eqz em̄ sic accepit formā fui
vt amitteret formā dei: in qua erat eqlis p̄ri.
Sic q̄ accepta est forma fui: vt nō amitteret
forma dei: cū et i forma fui: et in forma dei idē
i p̄e sit fili⁹ vnigenit⁹ dei p̄ris: in forma dei eql
1. Ubi-2 lis p̄ri: in forma fui: mediator dei et hoim̄ ho
mo xp̄s iesus. **Q**uis nō itelligat q̄ in forma
dei etiā ipse seip̄o maior est: in forma autē fui
etiā seip̄o minor est. **N**ō itaqz imerito scriptu
ra vtrūqz dicit: et eqlē p̄ri filiū: et patrē maiorē
filio. **N**ō em̄ p̄p̄ formā dei: h̄ autē p̄pter for
mā fui: sine vlla p̄fusioe itelligit. **E**t h̄ nob̄ re

gula: p̄ oēs sacras scripturas dissoluēde hui⁹
q̄stiois: ex vno capite eplē pauli apl̄i p̄mittit
vbi manifesti ista distinctio cōmēdat. **A**it em̄:
Uni cū in forma dei eēt: nō rapinā arbitrat⁹ **Phil-2**
est eise se eqlē deo: s̄ semetip̄m exinaniuit for
mā fui accipiēs: in similitudie hōim̄ fact⁹: et
habuit inuēt⁹ vt hō. **E**t q̄ dei fili⁹ deo p̄ri natu
ra eqlis: habitu minor. **I**n forma em̄ fui quā
accepit: minor est p̄ri. **I**n forma autē dei in qua
erat etiā aīqz h̄ac accepisset eqlis est p̄ri. **I**n
forma dei x̄bū p̄ q̄ facta sūt oia. **I**n forma autē
fui: fact⁹ ex muliere fact⁹ sub lege: vt eos qui
sub lege erāt redimeret. **P**roide i forma dei
fecit hoiez. **I**n forma fui fact⁹ est hō. **N**ā si p̄
tīm sine filio fecisset hoim̄: nō scriptū eēt. **Ca. VIII**
Ciam⁹ hoiez ad imaginē et similitudie n̄ram.
Ergo qz forma dei accepit formā fui: vtrūqz
de⁹: et vtrūqz hō. **S**z vtrūqz de⁹ p̄p̄ accipiētē
deū. **U**trūqz autē hō p̄pter acceptū hoim̄.
Neqz em̄ illa susceptioe alte x̄ eoz in alteruz
puerū atqz mutātū est. **N**eqz diuinitas q̄ p̄e
in creaturā mutata est vt desisteret eē diuini
tas: nec creatura in diuinitatē vt desisteret eē
se creatura.

De subiectione qua filius subiciēdus di
citur patri **Ca. VIII**

Ulud autē q̄ dicit apostol⁹: **S**i autē **1. Cor-15**
ei oia subiecta fuerit: tūc et ipse filius
subiect⁹ erit ei q̄ illi subiecit oia. **A**ut
ideo dicitū est: ne q̄sqz putaret habitū xp̄i q̄ ex
hūana creatura suscept⁹ est: pueruz iri post
ea in ipsā diuinitatē: vel vt certū ex p̄sseri: de
tatē q̄ nō est creatura: s̄ ē vnitas trinitat̄ in
corporea et icōmutabilis: et sibi met⁹ p̄substā
alis: et coeterna natura. **A**ut si q̄sqz p̄cedit: vt **Ubi-3**
aliq̄ senserit ita dicitū: **E**t ipse fili⁹ subiect⁹ erit
ei q̄ illi subiecit oia: vt ipsā cōmutationē sub
iectionē et puerfionē credat futurā creaturē
ipsā substātiā vel essentiā creatoris: i. vt q̄ su
erat substātiā creaturē: fiat substātiā creato
ris. **C**erte vel hoc p̄cedit: q̄ nō h̄z vllā dubi
tationē: nō dū h̄ fuisse factū: cuz dñs diceret:
Pater maior: me est. **D**ixit em̄ h̄ nō solū aīqz **Job-14**
ascēdit in celū: verū etiā aīqz passus refur
rexisset a mortuis. **N**li autē q̄ puat̄ humanaz
in eo naturā in dei substātiā mutari atqz con
uerti: et ita dicitū: **A**ut et ipse fili⁹ subiect⁹ erit **1. Cor-15**
ei q̄ illi subiecit oia: ac si diceret: tūc et ipse fili⁹
hois et a x̄bo dei suscepta hūana natura com
mutabit in ei⁹ naturā: q̄ ei subiecit oia: tūc su
turū putant: cū post diē iudiciū tradiderit re
gnū deo et p̄ri. **A**c p̄ h̄ etiā fm̄ istā opinionem
adhuc p̄r maior ē: q̄ q̄ d̄ x̄gie fui forma acce
Job-14 pta ē: **E**t si et aliq̄ h̄ affirmāt: q̄ iā fuerit i dei

Primus

substantia mutat^o hō xps iesus: illud certe ne-
gare nō pōt: q̄ ad huc natura hoīs manebat
Ubi-5 q̄n̄ aū passionē dicebat: **Q̄m̄** p̄ maior me est:
vñ nulla cūctatio ē fm̄ h̄ dictū eē: q̄ forma f̄-
ui maior ē p̄: cui i forma dei cōlis ē fili^o. **Rec**
1. Cor. 15 q̄s̄ cū audierit qd̄ ait ap̄s: **Sū** at̄ oīa ei sub-
iecta fuerit: manifestū q̄ p̄ter eū q̄ illi subiecit
oīa: ita existimet de p̄e itelligēdū: q̄ subiece-
rit oīa filio: vt ip̄s filiū sibi oīa subiecit n̄ putet
Insepabilis ei opatio ē p̄ris z filij: alioq̄n nec
ip̄e p̄ sibi subiecit oīa: s̄ fili^o ei subiecit: q̄ ei re-
gnū tradit: z euacuat oēm p̄ncipatū z om̄nē
Ubi-5 ptatē z x̄tutē. **De** filio q̄pe ista dicta sūt: **Uz**
tradiderit iqt̄ regnū deo z p̄ri: cū euacuaue-
rit oēm p̄ncipatū z oēm ptatē z x̄tutē. **Ipe** ei
subijcit: q̄ euacuat. **Nec** sic arbitremur x̄pm̄
traditur regnū deo z p̄ri: vt adimat sibi. **Nā**
Ubi-5 z h̄ qd̄ vāniloq̄ crediderit: **Nū** em̄ d̄r: **Tra-**
diderit regnū dō z p̄ri: nō sep̄at ip̄e: q̄ simul
cū p̄e vñ de^o est. **Sz** diuinaz sc̄pturaz curi-
olos p̄tentionū q̄ studiosos fallit d̄bū qd̄ positū
Ibidē ē: donec. **Ira** nāq̄ seq̄t. **Op̄ret** ei illū regre
donec ponat oēs inimicos suos s̄b pedib^o suis
tāq̄ cū posuerit nō sit regnatur^o. **Nec** itelli-
ps-3 gūt ita dictū sicuti ē illd̄: **Cō**firmatū ē cor ei^o
nō cōmouebit donec videat sup̄ inimicos su-
os: **Nō** em̄ cū viderit iā cōmouebit. **Quid** q̄
est: **Sū** tradiderit regnū deo z p̄ri: q̄m̄ mō nō
1. Cor. 15 h̄at regnū de^o z p̄ri: **Sz** q̄ oēs iustos in q̄bus
Abā-2 nūc regnat ex fide viuētib^o: mediator dei et
1. Ubi-2 hoīm hō xps iesus p̄ductur^o est ad sp̄m̄: quā
1. Cor. 13 visionē dicit idē ap̄s: facie ad faciē. **Ira** dictū
est: cū tradiderit regnū deo z p̄ri: ac si dicere
1. Cor. 15 tur: cū p̄duxerit credētes ad p̄tēplationē dei
Mat. 2 z p̄ris. **Sicut** em̄ dicit: **Oīa** mihi tradita sunt
a p̄e meo: z nemo nouit filiū nisi p̄: z nemo
nouit p̄ez nisi fili^o z cui voluerit fili^o reuelare
Cor. 15 **Sūc** reuelabit a filio p̄ri: cū euacuauerit oēm
p̄ncipatū z oēm ptatē z x̄tutē: i. vt necessaria
nō sit disp̄satio similitudinū p̄gelicos p̄nci-
pat^o z ptates z x̄tutes. **Ex** q̄z p̄sona nō incō-
1. Cor. 2 ueniet itelligi dici cātica cāticorū ad sp̄saz:
Similitudies auri faciem^o tibi cū distinctiōib^o ar-
gētū: q̄ ad huc rex in recubitu suo ē: i. q̄ ad huc
q̄z xps in secreto suo ē: q̄z vita n̄ a abscondita ē
cū xpo i deo. **Sū** xps in q̄t apparuerit vita v̄a
1. Cor. 3 tūc z vos apparebit: cū ip̄o in gl̄a. **Qd̄** ante q̄s
1. Cor. 13 fiat: videm^o nūc p̄speculū in enigmate: s̄ est
in similitudinib^o: tūc aut̄ facie ad faciē. **Hec** ei no-
bis p̄tēplatio p̄mittit actionū oīm finis: atq̄
1. Job. 3 eterna p̄fectio gaudiorū. **Silij** ei dei sum^o: et
nō dū apparuit qd̄ erim^o. **Scim^o** enī q̄: cū ap-
Exod. 3 paruerit filies ei erim^o: q̄m̄ videbim^o eū sicuti
est. **Q̄** enī dixit famulo suo moy^o: **Ego** sū q̄

sc̄i: hec dices filijs israel: q̄ ē misit me ad vos:
hoc p̄tēplabimur cū viuem^o in eternum. **Ira**
q̄pe ait: **Hec** aut̄ ē vita eterna: vt cognoscāt **Job. 17**
te vñ v̄z deū: z quē misisti iesus x̄pm̄. **Hoc** **1. Cor. 14**
fiet cū venerit d̄s z illuīauerit occulta tene-
brarū: cū tenebre mortalitat^{is} hui^o corruptio-
nisq̄ trāserit. **Tūc** erit mane n̄m̄: de quo i
psalmo d̄r: **M**ane astabo tibi z contēplabor: **1. ps-5**
De hac p̄tēplatiōe itelligo dictū: cū tradide-
rit regnum deo z p̄ri: i. cū p̄duxerit iustos: q̄-
Loz. 15 bus nūc ex fide viuētib^o regnat mediator dei
z hoīm: hō xps iesus: ad p̄tēplationē dei z pa-
tris. **Si** desipio hic: corrigat me q̄ meli^o sapit
mibi aliud non videt. **Nec** enī q̄rem^o aliud
cū ad illi^o p̄tēplationē z puenerim^o: q̄ nūc nō ē
q̄d̄ diu gaudiū n̄m̄ in spe est. **Spes** enī q̄ vide **Roma. 8**
tur nō est spes: qd̄ enī videt quis: qd̄ sperat:
Si at̄ qd̄ nō videm^o sp̄m̄: p̄ patientiā expe-
ctam^o q̄ ad usq̄ rex in recubitu suo est. **Tūc**
erit qd̄ scriptū est: **A**diplebis me leticia cum
vultu tuo. **Illa** leticia nihil ampli^o req̄ret: q̄z
ps-15 nec erit qd̄ apli^o req̄rat. **Q̄** n̄ d̄t em̄ nob̄ p̄
z sufficiet nob̄. **Qd̄** bñ itellegerat philip^o vt
Job. 14 diceret d̄no: **Q̄** n̄ d̄t nob̄ patrē z sufficiet nobis
s̄ nō dū itellegerat: eo q̄ mō idē ip̄m̄ se potuiss̄
se dicere: d̄ne oīde nob̄ te: z sufficiet nob̄. **Et**
em̄ h̄ itelligeret: respōsū ei a d̄no ē: **Tāto** tpe
sū vobiscū: z nō cognouisti me: **Philipe** qui **Ibidē**
videt me: videt z patrē. **Sz** q̄z volebat eū ex
fide viuere aūq̄ illd̄ poss̄z videre: secur^o est: z
air: **Nō** credis: quia ego in p̄e z p̄ri in me est: **Ibidē**
Quā diu em̄ sum^o in corpe: p̄grinamur a do-
2. Cor. 5 mino. **Per** fidē em̄ ābulam^o: nō p̄speciē. **Qd̄**
tēplatio q̄pe merces est fidei: cui mercedi p̄
fidē corda mūdant̄: sicut scriptum est: **Side**
Act. 15 mūdās corda eorū. **Probat** aut̄ q̄ illi p̄tēpla-
tioni corda mūdant̄: illa maxie sn̄ia: **Bñ** mū-
Mat. 5 do corde: q̄m̄ ip̄i deū videbūt. **Et** q̄z h̄ est vita
eterna dicit de^o in psalmo: **Lō**gitudine dierū
replebo eū: z oīdā illi salutare meū. **Sive** q̄
ps-90 audiam^o: oīde nob̄ filiū: siue audiam^o: oīde
nob̄ p̄fem̄: tūc dē valer: q̄z neuter sine altero
pōt oīdi. **Unū** q̄pe sūt: sicut ait. **Ego** z p̄r
vñ sum^o. **Deniq̄** p̄p̄ ip̄az isepabilitatē: suf-
Job. 10 ficiēter aliq̄m̄ noīat̄: vel p̄ sol^o: vel fili^o solus:
adīpletur^o nos leticia cū vultu suo. **Nec** inde
sep̄at vtriusq̄ sp̄s: i. p̄ris z filij sp̄s. **Qui** spi-
Job. 14 ritus: p̄pe v̄r sp̄s x̄rat: quē h̄ mūd^o accipe
nō p̄r. **Hoc** em̄ plenū gaudiū n̄m̄: q̄ apli^o nō
est frui se z trinitate deo: ad cui^o imaginem fa-
cti sum^o. **P**ropter h̄ aliquādo ita loq̄t de spi-
ritu sancto: tanq̄ solus ipse sufficiat ad beati-
tudinem nostrā: z ideo solus sufficit: q̄z sepa-
ri a p̄e z filio nō pōt: sicut pater solus sufficit

Liber

quia separari a filio et spiritu sancto non potest
et filio ideo sufficit solus: quia separari a patre et spiritu sancto
Ibidē non potest. Quid ei sibi vult quod ait: Si diligitis me
mandata mea servate: et ego rogabo patrem meum
et alium advocatum dabit vobis: ut vobiscum sit in
eternum: spiritus veritatis quem mundus accipere non potest:
id est dilectores mundi. Falsus enim homo non percipit
quod sunt dei. Sed adhuc potest videri: ideo dicitur: et
ego rogabo patrem et alium advocatum dabit vobis
ut vobiscum sit in eternum: quasi non solus filius sufficiat.
Ilo autem loco ita de illo dicitur: tanquam solus
omnino sufficiat. Cum venerit ille spiritus veritatis: docebit
vos omnem veritatem. Nunquid ergo separat hinc fili-
um tanquam ipse non doceat omnem veritatem: aut quasi huius-
modi tanquam si placet maiorem esse filio spiritu sancto: quem mi-
nor illo solent dicere. An quod non dicitur: ipse solus
aut nemo nisi ipse vos docebit omnem veritatem: ideo
permittitur ut cum illo docere credat et filius. Ap-
tius ergo filius separavit a scientiis his que dei sunt: ubi ait:
1. Cor. 2 Sic et que dei sunt nemo scit nisi spiritus dei: ut ita
isti pueri possint ex his dicere: quod et filium non do-
ceat que dei sunt: nisi spiritus sanctus: tanquam maior mi-
nor: cui filius ipse tantum tribuit: ut diceret: Quod
Ibidē hoc locutus sum vobis: tristitia implevit cor vestrum:
sed et ego veritatem dico: expedit vobis ut ego eam.
Nam si non abiero: advocatus non veniet ad vos.
Utile credentibus fuerit ut ad patrem in for-
ma servi christi ascenderet. **La. IX**

De autem dicitur: non propter inequitatem
verbi dei et spiritus sancti: sed tanquam impedimen-
to esset presentia filii hominis apud eos que minor
veniret ille que minor non esset: quia non semetipsum
exinanivit forma sui accipiens sicut filius. Spor-
tebat ergo ut auferretur ab oculis eorum forma sui:
quam intuentes homines solum esse christum putabant quod vi-
debant. Unde et illud quod ait: Si diligeretis me:
gauderetis utique: quoniam eo ad patrem: quia pater maior
me est: propterea me oportet ire ad patrem: quia dum
me ita videtis: et ex his quod videtis: estimatis quia
minor sum patre: atque ita circa creaturam susceptum
que habitum occupati: equalitatem quam cum patre habeo non
intelligitis. Unde et illud. Noli me tangere: non dum
enim ascendi ad patrem meum. Tactus enim tanquam finis
facit notitiam. Ideoque volebat in eo esse sine
intentione cordis in se: ut his quod videbat: tamen non pu-
taret. Ascensio autem ad patrem ita videri sicut
equalis est patri: ut ibi esset finis visionis que sufficit
non ob. Aliquam ite de filio solo dicitur quod ipse sufficiat
et in eius visione merces tota permittitur delectati-
onis et desiderii nostri. Sic enim ait: Qui habet
mandata mea et custodit ea: ille est qui diligit me. Qui
autem me diligit: diliget a patre meo: et ego diligam

eum: et manifestabo me illi. Nunquid hoc: quod non di-
xit: ostendit illi et patrem: ideo separavit patrem: sed quod ve-
rum est: ego et pater unum sumus: cum pater ostendit: et filius
ostendit que in illo est. Et cum filius ostendit: etiam pater ostendi-
tur que in illo est. Sic ergo cum ait: Et ostendit illi meipsum
intelligit quod ostendit et patrem. Ita et in eo quod dicitur
Cum tradiderit regnum deo et patri: intelligit quod non
adimit sibi. Quia cum producet credentes ad con-
templationem dei et patris: profecto producet ad con-
templationem suam: que dicitur: Et ostendit illi meipsum
Et ideo postquam cum dixisset illi iudas: Dne quid
factum est quod ostenditur es te nobis: et non huic mu-
do: Respondit iesus et dixit illi: Si quis diligit me:
fremum meum servabit: et pater meus diliget eum: et ad
illum veniemus: et mansionem apud eum faciemus. Ecce
quod non solum seipsum ostendit ei a quo diligitur: quod simul
cum patre venit ad eum: et mansionem facit apud eum.
An forte putabitur mansionem in dilectore suo fa-
ciuntur patre et filio: exclusus esse ab hac mansionem
spiritus sanctus: Quid est ergo superius ait de spiritu sancto:
Quem mundus accipere non potest: quoniam non videt illum
nostis illum vos: quia vobiscum manet: et in vobis est.
Hoc itaque ab hac mansionem separat: de quo dicitur: et
vobiscum manet: et in vobis est. si forte quisque sic ab-
surdus est: ut arbitretur cum pater et filius venerint: ut
mansionem apud eum faciant: id est dilectorem suum: disces-
surum inde spiritu sancto: et tanquam locum daturum esse ma-
ioribus. Sed huic carnali cogitationi occurrit scri-
ptura: paulo quippe superius ait. Et ego rogabo
patrem: et alium procuratorem dabit vobis: ut vobiscum sit
in eternum. Hoc ergo discedit pater et filius venientibus:
sed in eadem mansionem cum ipsis erit in eternum:
quia nec ille sine ipsis venit: nec illi sine illo: sed pro-
pter insinuationem trinitatis personarum: etiam singu-
lis nominatis: dicuntur quodam separatim: non tamen alijs se-
paratis intelliguntur: propter eiusdem trinitatis
unitatem: vnaque subamatque deitatem patris et filii
et spiritus sancti.
Quod traditur sit regnum filii patri. **La. X**
Habet itaque regnum deo et patri deus
nam iesus christus: non se inde separato: nec
spiritus sancto: quoniam producet credentes ad con-
templationem dei: ubi est finis omnium bonarum acti-
onum: et requies sempiterna: et gaudium quod nunquam
auferet a vobis. Hoc enim signat in eo quod ait. Ite-
rum videbo vos: et gaudebit cor vestrum: et gau-
dium vestrum nemo tollet a vobis. Cuius gaudium sicut
dine presignabat. Maria sedens ad pedes domini: et
interea in xbum eius: quiescit scilicet ab omni
actione: et interea in veritate firmam quendam modum:
cuius capacitas est ista vita: que tamen presignaret illud: quod
futurum est in eternum. Martha quippe sorore sua in
necessitatis actione perstante: quoniam bona et
utilia: tamen cum requies successerit transitura: ipsa re-

Job. 10

Job. 14

1. Cor. 15

Job. 14

Ibidē

Ibidē

Ibidē

Job. 14

1. Cor. 15

Job. 16

Luc. 10

Primus

quiescebat in xbo dñi. Et iō dñs cōquerenti
marthe q̄ eā soror nō adiuuaret. r̄ndit: **Ma-**
Ubi ria optimā ptē elegit: q̄ nō auferet ab ea. **Nō**
malā ptē dixit: q̄d agebat martha: s̄ ista opti-
mā q̄ nō auferet. **Ma** est q̄ in ministerio indi-
gentie ē: cū indigētia ip̄a trāserit: auferetur.
Boni q̄pe opis trāsturi merces ē req̄es per
1. Cor. 15 māsura. **In** illa igit cōtēplatiōe: de^o erit oīa i
oib⁹: q̄z nihil ab illo aliud req̄ret: s̄ solo ip̄o il-
Roma. 8 lustrari: p̄fruiq̄z sufficere. **Uōq̄** ille in q̄ sp̄s i-
Ubi 26 terpellat gemitib⁹ inenarrabilib⁹. **Unā** inq̄t
petij a dño: hāc req̄rā: vt ihabitē in domo dñi
p̄oēs dies vite mee: vt cōtēpler delectationē
Ubi 2 dñi. **Cōtēplabimur** em̄ deū p̄rem t̄ filij t̄ spi-
ritūsc̄i: cū mediator dei t̄ hoīm: hō xps̄ iel⁹:
1. Cor. 15 tradiderit regnū deo t̄ p̄ri: vt iā nō interpel-
let p̄ nob̄ mediator t̄ sacerdos n̄ filij dei: t̄ fi-
lius hoīs: s̄ t̄ ip̄e inq̄tū sacerdos ē: assumpta
1. Cor. 15 p̄p̄ nos fui formā: s̄biect⁹ sit ei q̄ illi subiecit
oīa: vt inq̄tū de^o ē: cū illo nos subiectos hēat
inq̄tū sacerdos nobiscū illi subiect⁹ sit. **Qua**
propter cū filij sit t̄ de^o t̄ hō: alia suba de^o: alia
hō: hō pot⁹ in filio q̄ filij in p̄re: sic caro anie
mee: alia suba ē ad aiām meā: q̄uis in vno ho-
Ubi mine: q̄ aiā alteri⁹ hoīs ad aiām meā. **Luz** ḡ
tradiderit regnū deo t̄ p̄ri: i. cū credēs t̄ vi-
uentes ex fide. p̄ q̄b⁹ nūc mediator: interpel-
lat: p̄duxerit ad cōtēplationē: cui p̄cipiēde su-
spiram⁹ t̄ gemim⁹: t̄ trāserit labor t̄ gemit⁹
iā nō interpellabit p̄ nob̄ tradito regno deo
Job. 16 t̄ p̄ri: s̄ significās ait. **Hec** vobiscū locut⁹ sum
in similitudinibus veniet hora q̄n iam non
in similitudinib⁹ loq̄r vob⁹: s̄ manifeste de p̄re nū-
Ubi ciabo vob⁹: i. iā nō erūt similitudines cū visio fue-
rit facie ad facie. **Hoc** ē em̄ q̄d ait: s̄ manifeste
de p̄re nūciabo vob⁹. **Ac** si diceret: manifeste
Ubi p̄rem ostēdā vob⁹. **Nūciabo** q̄pe ait: q̄z x̄bū ei⁹
Ubi ē. **Sequit⁹ em̄ t̄ dicit.** Illa die in noīe meo pe-
tetis: t̄ iā dico vob⁹: q̄z ego rogabo p̄rem. **Ipe**
ei p̄r amat vos: q̄z vos me amast⁹: t̄ credidist⁹
q̄z a deo exiui. **Exiui** a p̄re: t̄ veni i hūc mū-
dū: itēz relinq̄ mūdū t̄ vado ad p̄rez. **Quid** ē
p̄re exiui: nisi nō in ea formā: q̄ eqliis sū p̄ri
Ubi s̄ alit⁹: i. in assumpta creatura minor apparui.
Et q̄d ē: **Veni** in hūc mūdū: nisi formā serui
quā me exinanitēs accepi etiā pctōy: q̄ mūdū
Job. 16 istū diligūt oculis demonstrauit. **Et** q̄d ē: **Itez**
relinq̄ mūdū: nisi ab aspectu dilectorū mūdū
Ubi aufero q̄d viderūt. **Et** q̄d ē: **Vado** ad p̄rem:
nisi doceo me sic intelligendū a fidelib⁹ meis
quō equalis sum p̄ri. **Hoc** q̄ credūt digni ha-
bebunt p̄ducia fide ad sp̄m: i. ad ip̄am visio-
nem: q̄ p̄ducēs dicit⁹ ē tradere regnum deo t̄

patri. **Sideles** q̄pe ei⁹ q̄s redemūt sanguine
suo: dicti sunt regnū eius: p̄ q̄b⁹ nūc interpel-
lat: tūc aut̄ illic eos sibi faciens inherere: vbi
eqliis ē patri: nō iam rogabit p̄rem p̄ eis. **Ipe**
em̄ inq̄t: **Pater** amat vos. **Et** h̄ em̄ rogat **Job. 16**
q̄ minor ē p̄re: q̄ dō eqliis ē: exaudit cū patre.
Un se ab eo q̄d dixit. **Ipe** em̄ p̄r amat vos: **Ubi** s̄
vtiq̄z ip̄e nō sepat: s̄ fm̄ ea facit intelligi q̄ sup̄
cōmmeorauit: satisq̄z insinuauit: plerūq̄z ita no-
minari in trinitate vnāquāq̄z p̄sonā: vt t̄ alie
illic intelligant. **Sic** itaq̄z dictū ē. **Ipe** em̄ p̄r **Ubi** s̄
amat vos: vt cōsequēter intelligat t̄ filius t̄
sp̄s sc̄s: nō q̄z mō nos nō amat. **Qui** p̄prio **Roma. 8**
filio nō pepcit: s̄ p̄ nob̄ oib⁹ tradidit eū: s̄ ta-
les nos amat de^o: q̄les futuri sum⁹: non q̄les
sum⁹. **Quales** em̄ amat: tales in eternū con-
seruat: q̄d tūc erit cū tradiderit regnū deo t̄
patri: q̄ nunc interpellat p̄ nob̄ vt iā non ro-
get p̄rem: q̄z ip̄e pater amat nos. **Quo** autez
merito: nisi fidei: q̄ credimus anteq̄z illud q̄d
p̄mittit vidēam⁹. **Per** hāc em̄ puenim⁹ ad
speciē: vt tales nos amet: q̄les amat vt sim⁹:
nō quales odit: q̄ mali sumus: t̄ horra⁹ ac p̄-
stat: ne tales semp esse velimus.

Qua discretiōe intelligend⁹ sit nūc eē eā
lis patri filij nūc aut̄ minor. **Ca. XI**

Uaprop̄ cognita ista regula intelli-
gendaz sc̄pturarū de filio dei: vt di-
stinguam⁹ q̄d in eū sonet fm̄ formāz
dei: in qua equalis ē patri: t̄ q̄d fm̄ formā ser-
ui quā accepit: in qua minor ē patre: nō con-
turbabimur tanq̄z cōtrarijs ac repugnātib⁹
inf̄ se scōy sententijs. **Ma** fm̄ formā dei equa-
lis ē patri: t̄ filij: t̄ sp̄s sc̄s: q̄z neuter eorum
creatura ē: sicut iā ostēdim⁹. **Sc̄dm** at̄ formā
fui: minor ē patre: quia ip̄e dixit: **Pater** ma-
ior me ē. **Minor** ē seip̄o: q̄z de illo dictum est
Semetipsum exinanuit: formā fui accipiēs **Job. 14**
minor ē sp̄s sc̄s: q̄z ip̄e ait. **Qui** dixerit blas-
Phil. 2 phemiā in filiū hoīs: dimittet ei: q̄ aut̄ dixerit
Mat. 12 in sp̄s sc̄s: nō dimittetur ei. **Et** in ip̄o x̄rutes
opatus ē dicēs. **Si** ego in sp̄u dei eiicio demo-
Luc. 2 nia: certe supueniet in vos regnū dei. **Et** ap̄d
Luc. 4 **Isaiam** dicit: quā lectionē ip̄e in synagoga
recitauit: t̄ de se cōpletā sine scrupulo dubita-
tiōis ostēdit. **Sp̄s** inq̄t dñi sup me: p̄pter q̄d
Esa. 61 vnxit me: euāgelizare paup̄ib⁹ misit me: p̄re-
dicare captiuis remissionē t̄c. **Ad** q̄ faciēda
iō dicit se missum: q̄z sp̄s dñi ē sup eū. **Sc̄dm**
formā dei: oīa p̄ ipsum facta sunt: t̄ sine iō fa-
Job. 1 ctum ē nihil. **Sc̄dm** formā fui: ip̄e fact⁹ ē ex
Gal. 4 muliere: factus sub lege. **Sc̄dm** formā dei: ip̄e
Job. 10 se t̄ pat̄ vnū sunt. **Sc̄dm** formā fui: nō venit

Job. 6 facere voluntate sua / voluntate eius que eum misit
Job. 5 **Scdm** formam dei: sicut habet pater vitam in se
Mat. 26 metipso sic dedit et filio vitam habere in semet
Ibidem ipso: **Scdm** formam serui: tristis est anima eius usque ad
Phil. 2 mortem: et pater inquit. Si fieri potest transeat a me
Job. 17 calix iste. **Scdm** formam dei: ipse est verus deus: et
Job. 7 vita eterna. **Scdm** formam serui: factus est obedi-
Mat. 24 ens usque ad mortem: mortem autem crucis. **Scdm** for-
 ma dei: omnia que habet pater: ipsius sunt: et omnia tua
 mea sunt inquit: et mea tua. **Scdm** formam serui
 non est doctrina ipsius: sed illius que eum misit.
Mat. 24 **Qua** ratione filius dicat nescire diem et ho-
 ram quam scit pater. **La. XII**
Mat. 24 **De** die et de hora nemo scit: neque
 angelus celo: neque filius: nisi pater. hoc
 enim nescit: quod nescientes facit. i. quod non
 ita sciebat ut tunc discipulus indicaret
 sicut dictum est ad abraham. **Nunc** agnoui quod timeas
Gen. 22 deum. i. nunc feci ut cognosceres: quia et ipse si-
 bi in illa temeritate probatus innotuit. **Ma** et
 illud utique dicturus erat discipulis tunc oportu-
 tuno: de quo futuro tanquam preterito loquens ait. **Ma**
Job. 15 non dicam vos seruos: sed amicos: suus enim ne-
 scit voluntatem domini sui. **Quos** autem dixi amicos
 quia omnia quecumque audiuit a patre meo: nota feci
Job. 16 vobis: quod nondum fecerat: sed quia certo facturus
 erat: quasi iam fecisset locutus est. **Ipsius** enim ait. **Alta**
 vobis habeo dicere: sed non potestis illa portare
 modo. **Inter** que intelligit: et de die et de ho-
1. Cor. 2 ra: nam et apostolus. neque enim iudicavi me inquit
 scire aliquid inter vos: nisi christum iesum: et hunc
 crucifixum. **His** enim loquebatur: que cape altiora de
 christi deitate non poterant. **Quibus** etiam pau-
1. Cor. 3 lo post dicit. **Non** potui vobis loqui quasi spirita-
 libus: sed quasi carnalibus. **Hoc** ergo inter illos nescie-
 bat: quod post illud scire non poterat. **Et** hoc solum se
 scire dicebat: quod eos post illum scire oportebat.
Denique sciebat inter perfectos: quod inter puu-
1. Cor. 2 los nesciebat. **Ibi** quippe ait. **Sapientiam** loqui
 mur inter perfectos. **Eo** namque genere locutus
 nis nescire quisque dicit: quod occultat: que dicitur fos-
 sa ceca que occulta est. **Neque** enim aliquid genere lo-
 quuntur scripture: quod in consuetudine humana non
 inueniatur: quia utique hominibus loquuntur. **Scdm** formam
Pro. 8 dei dictum est. **Antequam** oes colles genuit me. i. antequam oes
Ps. 109 altitudines creaturarum. **Et** antequam luciferum genuit
 re: id est antequam omnia temporalia et temporalia. **Scdm** formam autem ser-
Pro. 8 ui dictum est. **Deus** creauit me in principio viarum
Job. 14 suarum. **Quia** scdm formam dei dixit. **Ego** sum veritas:
Ibidem et secundum formam serui: **Ego** sum via. quia
 enim ipse est primogenitus a mortuis: iter fecit eccle-
 sie sue: ad regnum dei ad vitam eternam: cui caput
 est ad immortalitatem etiam corporis: non creatus est in prin-

cipio viarum suarum: in opera eius. **Scdm** formam enim dei
 principio est: quod et loquitur nobis. **In** principio fecit
 deus celum et terram. **Scdm** autem formam serui. **Sp. 18**
 procedens de thalamo suo. **Scdm** formam dei. **Pr. 1**
 mo genitum omnis creature: et ipse antequam oes essent: et omnia in
 illo constant. **Scdm** formam serui. **Ipe** est caput cor-
 poris ecclesie. **Scdm** formam dei: dominus est glorie. **Un-**
 manifestum est quod ipse glorificet sanctos suos. **Quos**
 enim predestinauit hos et vocauit: et quos vocauit
 ipsos et iustificauit. **Quos** autem iustificauit: ipsos
 et glorificauit. **De** illo quippe dictum est: quod iustificet
 impium: de illo dictum est: quod sit iustus et iustificatus. **Si**
 ergo iustificauit: ipsos et glorificauit: que iustificat
 ipse et glorificat: que verum dixit dominus glorie. **Scdm** formam
 tamen serui fatigantibus discipulis de glorificatione sua
 rudit. **Sedere** ad dexteram vel ad sinistram non est
 meum dare vobis: sed quibus patrum est a patre meo. quod
 autem paratum est a patre eius: et ab ipso filio patrum est:
 quia ipse et pater unum sunt. **Ma** enim ostendimus in hac
 trinitate per multos diuinarum locutionum modos. etiam
 de singulis dici quod omnia propter insepabilem operatio-
 nem eiusdemque substantie. sicut et de spiritu sancto dicit. **Eum**
 ego iero: mittam eum ad vos. **Non** dixit mittem
 sed ita quasi tamen filium eum missurum esset. et non pater: cum
 alio loco dicat. **Hec** locutus sum vobis apud vos
 manens. **Aduocat** autem ille spiritus sanctus quem mittet
 pater in nomine meo: ille vobis declarabit omnia
 que ego rursus ita dictum est: quasi non eum missurum esset. et
 filium: sed tamen pater. **Sicut** ergo ista: ita rursus quod ait
 sed quibus patrum est a patre meo: cum pre se intelligivo-
 luit: pare sedes glorie quibus velle. sed dicit ali-
 quis. **Ille** cum de spiritu sancto loquitur ita se missurum
 ait ut non negaret patrem missurum. et alio lo-
 co ita patrem ut non negaret se missurum. **Hic** christus apte ait: non est meum dare vobis: atque ita se-
 cutus a patre dixit ista preparata. sed hoc est quod prestrin-
 ximus secundum formam serui dictum: ut ita intelligeretur: si
 est meum dare: ac si diceretur. non est humane
 preteritis hoc dare. ut per illud intelligatur hoc
 dare: per quod deus et equalis est patri. non est inquit meum
 dare. id est non humane preteritis ista deo. sed quibus
 paratum est a patre meo. sed iam tu intellige: quia si omnia
 que habet pater mea sunt. et hoc utique meum est. et cum
 patre ista parauimus. nam et illud quero quomodo dictum
 sit. **Si** quis non audit verba mea. ego non abiudica-
 bo eum. **Fortassis** enim ita hic dixit. **Ego** non iudi-
 cabo illum. quem admodum ibi. non est meum dare. sed
 quod hic sequitur. non enim veni inquit ut iudicem mun-
 dum: sed ut saluum faciam mundum. **Deinde** adiu-
 git et dicit. **Qui** me spernit et non accipit verba
 mea. habet qui se iudicet. **Hic** iam intellige-
 remus patrem: nisi adiungeret et diceret. **Verbum**
 quod locutus sum: ipsum iudicabit illum in nouissimo die

Job. 8
Gen. 1
Ps. 18
Pr. 1
Job. 10
Roma. 8
Roma. 3
Roma. 8
Mat. 20
Job. 10
Job. 16
Job. 14
Mat. 20
Ibidem
Job. 17
Job. 12
Ibidem
Job. 20
Job. 12
Job. 12
Job. 12
Job. 12
Job. 12
Job. 12

Primus

- vltimā sententiā in eo loco p̄dicant. Et iudei quippe qui in malicia sua pseuerantes: in illo iudicio puniendi sunt: sicut alibi scriptum est:
- Zach. 12** Videbūt in quē pupugerūt. Cum em̄ et boni et mali visuri sunt iudicē viuorum et mortuorum: p̄culdubio eū videre nō poterūt mali: nisi fm̄ formā qua filius hoīs est: sed tñ in claritate in qua iudicabit: nō in humilitate in qua iudicatus est. Ceterū illā dei formā in qua equalis ē patri proculdubio impj̄ nō videbūt. Non em̄ sunt mūdicores. Beati em̄ mūdicores: qm̄ ip̄i deū videbūt. Et ip̄a visio est facie ad facie: qua summū p̄miū p̄mittit iustis: et ip̄a fiet: cuz tradet regnū deo et patri: in quo sue forme visionē vult intelligi: subiecta deo vniuersa creatura: et ip̄a in qua filius dei filius hoīs factus ē.
- Ibidem** Quia fm̄ hāc et ip̄e filius tūc subiectus illi erit: qui ei subiecit om̄ia: vt sit deus om̄ia in om̄ib⁹. Alioqn̄ si filius dei iudex in forma qua equalis est patri: etiā impj̄s cū iudicaturus ē apparebit. Quid ē qd̄ p̄ magno dilectori suo pollicet̄ dicens: Et ego diligam eū: et oñdā me ip̄m illi?
- Iob. 14** Quia p̄pter fili⁹ hoīs iudicaturus est: nec tñ ex humana pr̄tate: sed ex ea qua fili⁹ dei ē. Et rursum filius dei iudicaturus ē: nec tñ in ea forma apparēs: in qua deus ē equalis patri: sed in ea qua fili⁹ hoīs ē. Itaq; vtrūq; dici p̄t: et fili⁹ hominis iudicabit: et non filius hominis iudicabit. Quia filius hominis iudicabit: vt verū sit qd̄ ait: Cū venerit filius hominis: tūc cōgregabūtur ante eū oēs gentes. Et nō filius hoīs iudicabit: vt verū sit qd̄ ait. Ego non iudicabor: Et ego nō quero gloriā meā: est q̄ querat et iudicet. Nā fm̄ id qd̄ in iudicio nō forma dei: s; forma filij hoīs apparebit: nec ip̄e pat̄ iudicabit.
- Mat. 25** Scdm̄ hoc em̄ dictum est: Pater non iudicat quēquā: sed om̄e iudiciū dedit filio. Qd̄ vtrū ex illa locutione dictū sit: quā supra cōmemorauimus: vbi ait: Sic dedit filio habere vitam in semetipso: vt significaret qz sic genuit filiū.
- Ibidem** An ex illa de qua loquit̄ apostol⁹ dicens: Propter qd̄ eū suscitauit: et donauit ei nomen qd̄ est sup̄ om̄e nomen. Hoc em̄ de filio hoīs dictū est: fm̄ quē dei filius excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma dei equalis est patri: ex q̄ se exinanauit: formā serui accipiēs: in ipsa forma serui et agit et pat̄ et accipit: que cōsequenter cōtexit apostol⁹: humiliauit se factus obediēs vsq; ad mortē: mortē aut̄ crucis: p̄pter qd̄ de⁹ illum exaltauit: et donauit ei nomen quod ē super om̄e nomē: vt in noīe iesu om̄e genu flectat: celestijū terrestrijū et infernozum: et oīs lingua p̄fiteat: qz dñs iesus christ⁹ in gloria ē dei patris: Ut ergo fm̄ illā: an fm̄ istā locutionē
- dictū sit. Om̄e iudiciū dedit filio: satis hic apparet: qz si fm̄ illud diceret fm̄ quod dictum ē. Dedit filio h̄c vitam in semetipso: nō vtiq; diceretur: pater nō iudicat quēquā. Scdm̄ hoc em̄ et equalē pater genuit filiū iudicat cū illo. Scdm̄ hoc ergo dictū ē qz in iudicio nō in forma dei: sed forma filij hoīs apparebit. Non qz nō iudicabit qui dedit om̄e iudiciū filio: cum de illo dicat fili⁹. Est qui querat et iudicet: sed ita est dictū: Pater nō iudicat quēquā: sed oē iudiciū dedit filio: ac si diceretur: Patrē nemo videbit in iudicio viuorum et mortuorum: sed oēs filiū: qz filius hoīs est vt possit et ab impj̄s videri: cū et illi videbunt in quē pupugerūt. Quod ne conijcere potius q̄ apte demonstrare videamur: p̄feremus eius dē dñi certaz manifestāq; sententiā: qua oñdā ip̄am fuisse causam vt diceret: Pater nō iudicat quēq;: sed om̄e iudiciū dedit filio: quia iudex in forma filij hoīs apparebit: que forma nō ē patris sed filij. Hec ea filij in qua equalis est patri: s; in qua minor ē patre: vt sit in iudicio cōspicu⁹ et bonis et malis. Paulo em̄ post dicit: Amen dico vobis: qz qui verbū meū audit et credit ei qui misit me: habet vitam eternā: et in iudiciū non veniet: sed trāsit a morte in vitam. Hec vita eterna ē illa visio que nō p̄tinet ad malos. Deinde sequitur: Amen amē dico vobis: quia veniet hora et nūc ē: cū mortui audiet̄ vocē filij dei: et q̄ audierint viuēt. Et hoc ē p̄p̄tū p̄iorū: q̄ sic audierit de incarnatione ei⁹: vt credāt: quia fili⁹ dei est: id ē sic eū p̄pter se factū accipiūt minorē patre in forma serui: vt credāt quia equalis ē patri in forma dei. Et ideo sequit̄: et hoc ipsum cōmēdās dicit: Sicut pater habet vitam in semetipso: ita dedit et filio vitam h̄c in semetipso. Deinde venit ad visionē sue claritatis in qua ventur⁹ est ad iudiciū: que visio cōmunis erit et impj̄s et iustis. Sequit̄ em̄ et dicit: Et pr̄tate dedit ei iudiciū facere: qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manifestius. Nā quia fili⁹ dei est equalis patri nō accepit hanc pr̄tatem iudicij faciēdi: sed habet illā cū patre in occulto. Accepit aut̄ illam: vt boni et mali eū videāt iudicantē: quia filius hoīs est. Visio quippe filij hoīs exhibet et malis. Nā visio forme dei nō nisi mūdicores: qz ip̄i deū videbūt: id ē solis p̄ijs exhibebit: quorum dilectioni hoc ipsum p̄mittit: qz seipsum oñdet illis. Et ideo vide qd̄ sequat̄: Nolite mirari hoc inquit. Quid nos p̄hibet mirari: nisi illud qd̄ reuera mirat̄ oīs qui nō intelligit: vt ideo diceret patrē dedisse ei pr̄tatem iudicij facere qz fili⁹ hoīs ē: cū magis quasi h̄ expectare tur vt diceret: quoniā filius dei est. S; qz filij

